
Japońskie szlaki Bronisława Piłsudskiego

9 października 2013 r. w Shiraoui-cho na Hokkaido w obecności Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rządu RP odsłonięto pomnik Bronisława Piłsudskiego, a następnie odbyło się dwudniowe seminarium poświęcone związkom B. Piłsudskiego z Japonią.

O Bronisławie Piłsudskim (1866–1918), bracie Marszałka Rzeczypospolitej Polskiej mniej się pisze i mówi, a przecież jest to postać łącząca czyn niepodległościowy z życiem naukowym. Jego badania etnograficzne do dziś są uznawane i cenione przez etnografów na całym świecie.

B. Piłsudski – to przykład, że w nawet najbardziej niesprzyjających okolicznościach można znaleźć pasję życia. Bronisław w wieku 21 lat trafił na Sachalin z wyrokiem 15 lat katorgi za współudział w przygotowaniu zamachu na cara Aleksandra III. I właśnie tam na zesłaniu spotkał i zaprzyjaźnił się z Niwchami mieszkańcami tej surowej krainy. Badał i opisywał ich życie, zwyczaje, otoczenie, kulturę. Gdy w 1896 r. na mocy amnestii uzyskał prawa osadnika, pracował dalej jako nauczyciel, a po skróceniu kary opuścił Sachalin. Warunkiem jednak zwolnienia był zakaz powrotu do Europy, dlatego też w marcu 1899 r. na zaproszenie Towarzystwa Badań Regionu Amurskiego (oddział Rosyjskiego Towarzystwa Geograficznego) podjął się obowiązków kustosa muzeum we Władywostoku i był m.in. współautorem ekspozycji przygotowywanej na światową wystawę w Paryżu w 1900 r. Dwa lata później jako wysłannik Cesarskiej Akademii Nauk w Petersburgu powrócił na Sachalin by badać kulturę Ajnów, zawarł tam związek małżeński z Chuhsammą - kobietą pochodzącą z tego ludu. Prowadził szerokie badania etnograficzne podróżując na wyspę Hokkaido, odwiedził również rejon dolnego Amuru – tereny tunguskich plemion Olczów i Nanajów. W 1905 r. wrócił do Władywostoku, skąd udał się do Japonii. Do Japonii Piłsudski przybył w styczniu 1906 r. Siedmiomiesięczny pobyt w Japonii to czas intensywnych spotkań, współpracy z japońską i chińską lewicą, ale również kontakty z przedstawicielami prawicy, to początek Towarzystwa Japońsko-Polskiego założonego przez Piłsudskiego i Shimei Futabatei, japońskiego dziennikarza i tłumacza literatury rosyjskiej. Podczas pobytu B. Piłsudski podróżował po Japonii odwiedzając wiele miast: Hakodate, Kobe, Tokio, Jokohamę i Nagasaki. W jego kręgu spotykamy zarówno ludzi polityki jak i nauki i kultury: rosyjskich i chińskich rewolucjonistów, japońskich polityków wszelkich nurtów, pisarzy i dziennikarzy, pedagogów, muzyków, naukowców. Jego działalność naukowa i polityczna zdobywa uznanie w Japonii

W sierpniu 1906 r. przez Amerykę wrócił do Europy, a po krótkim pobycie w Londynie i Paryżu, zamieszkał w Krakowie, później w Zakopanem. Tu jednak jego osiągnięcia i zainteresowania badawcze nie zostają docenione. Piłsudski pomimo trudności kontynuował swoją pracę naukową, koncentrując się nie tylko na dalekowschodnich ludach, ale również na bliższym Podhalu. W czasie I wojny światowej angażował się na rzecz odzyskania niepodległości, podróżował po Europie, przewodniczył polsko-litewskiemu komitetowi na rzecz pomocy ofiarom wojny na Litwie. Współpracował z redakcją „Encyclopedie Polonaise” w Rapperswilu, utrzymywał kontakty z Ignacym Paderewskim i Romanem Dmowskim. Pod koniec wojny wyjechał do Paryża, gdzie pracował w założonym przez Dmowskiego Komitecie Narodowym Polskim. Dnia 21 maja 1918 r. w Paryżu zmarł śmiercią tragiczną (prawdopodobnie cierpiąc na głęboką depresję popełnił samobójstwo).

W Archiwum Narodowym w Krakowie przechowywany jest pakiet zdjęć i listów związanych z osobą Bronisława Piłsudskiego (1866–1918). Plik dokumentów trafił do krakowskiego Archiwum wraz z aktami Naczelnego Komitetu Narodowego, z którym B. Piłsudski współpracował. Wiązka dokumentów, wycinków prasowych i fotografii z początku XX w. zawiera obok materiałów politycznych również fotografie oraz karty pocztowe związane z pobytem B. Piłsudskiego w Japonii (sygn. 29/645/435). Znajdziemy wśród nich zdjęcia Piłsudskiego wraz z japońskimi gospodarzami, fotograficzne portrety ofiarowane Piłsudskiemu z przyjacielskimi dedykacjami, w tym fragment japońskiej poezji.

W 95 rocznicę śmierci Bronisława Piłsudskiego i z okazji odsłonięcia jego pomnika w Shirai-cho na Hokkaido chcemy je Państwu zaprezentować.